

ONDERZOEKMEMORANDUM

Raming werkgelegenheidseffect van de bestedingen, voortvloeiende uit de investeringen in het kader van het Programma Gelderse Gebiedsontwikkeling

Inleiding

In het kader van het Programma Gelderse Gebiedsontwikkeling worden investeringen gepleegd die aan de economie een bestedingsimpuls toedienen. In dit onderzoeksmemorandum worden de geraamde werkgelegenheidseffecten van deze bestedingsimpuls gepresenteerd. De raming is opgesteld door het Bureau Economisch Onderzoek van de provincie Gelderland met behulp van een Input/Output-model¹. Dit model is in staat de regionaal economische effecten in kaart te brengen van bestedingsimpulsen. Daarbij worden de directe en de indirecte effecten geraamd van het eenmalige investeringsbedrag dat met de realisering van een project is gemoeid. Via de keten van toe- en aanleveringen tussen de uitvoerende bedrijven (de zgn. intermediaire leveringen) wordt het uiteindelijke bestedingseffect groter dan de oorspronkelijke investeringsimpuls. Een bouwopdracht van bijvoorbeeld 100 euro leidt tot een aankoop bij de bouwmaterialenhandel van 40 euro en dat leidt tot een aanschaf bij de bouwmaterialenindustrie van 20 euro etc. Na drie rondes heeft de oorspronkelijke initiële investeringsimpuls van 100 euro al geleid tot een bestedingsimpuls van 160 euro (de multiplier in dit voorbeeld is 1,6). Vervolgens kunnen deze bestedings-effecten worden omgerekend naar de daarmee verbonden werkgelegenheid (bijvoorbeeld een investering in een gebouw van € 1 miljoen brengt werk met zich mee voor 10 directe arbeidsplaatsen in de bouw en 2 indirecte bij de toeleverende bedrijven). Daarbij wordt ook nog onderscheid gemaakt tussen de effecten die naar verwachting in Gelderland zullen worden gerealiseerd en de effecten voor overig Nederland.

Naast het multipliereffect van de intermediaire leveringen speelt nog een tweede mechanisme. Van de uitgevoerde projecten is de provincie meestal niet de enige financier. Vaak wordt deelgenomen aan projecten met meerdere partijen en financiers. Voor het berekenen van de werkgelegenheidseffecten van gezamenlijke projecten moet dus niet alleen de provinciale bijdrage in beschouwing worden genomen, maar de totale investeringssom. Om inzichtelijk te maken hoeveel van de totale effecten gekoppeld kunnen worden aan de provinciale bijdrage respectievelijk aan de bijdrage van derden, worden de effecten uitgesplitst naar deze categorieën.

¹ IRIOS-model, Rijksuniversiteit Groningen / CBS

Resultaten

Investerings GGO en de geraamde eenmalige werkgelegenheidseffecten (fulltime banen, direct + indirect) van de bestedingsimpuls, onderscheiden naar effect in Gelderland en Overig Nederland		Gelderse bijdrage			Bijdrage derden			Totaal project			
		investerings- som x miljoen euro	Banen		investerings- som x miljoen euro	Banen		investerings- som x miljoen euro	Banen		
			Gelderland	Overig NL		Gelderland	Overig NL		Gelderland	Overig NL	Totaal
1	Gendtsche Polder	5,0	33,2	8,6	5,0	33,2	8,6	10,0	66,4	17,2	83,6
2	Stadswaard	3,0	19,9	5,2	0,2	1,3	0,3	3,2	21,3	5,5	26,7
3	Beuningse Uiterwaarden	14,0	93,0	24,0	0,1	0,7	0,2	14,1	93,7	24,2	117,9
4	Oosterhoutsche waarden	1,2	8,0	2,1	1,2	8,0	2,1	2,4	15,9	4,1	20,1
4	Loenensche Buitenpolder	0,7	4,6	1,2	0,1	0,7	0,2	0,8	5,3	1,4	6,7
6	Fluvia Tiel	4,2	27,9	7,2	3,3	21,9	5,7	7,5	49,8	12,9	62,7
7	Kil van Hurwenen	0,7	4,6	1,2	1,2	8,0	2,1	1,9	12,6	3,3	15,9
8	Beleef de Waal	1,5	10,0	2,6	1,5	10,0	2,6	3,0	19,9	5,2	25,1
9	Moderniseren Tuindorp	-	-	-	20,0	132,8	34,3	20,0	132,8	34,3	167,2
10	Nieuwe Haven Beijenwaard	-	-	-	99,4	660,2	170,6	99,4	660,2	170,6	830,9
11	A'd Kanaal	9,5	63,1	16,3	6,7	44,5	11,5	16,2	107,6	27,8	135,4
12	GO Veessen-Wapenveld	5,1	33,9	8,8	1,9	12,6	3,3	7,0	46,5	12,0	58,5
13	Groene opgave IJsselsprong	6,7	44,5	11,5	1,1	7,3	1,9	7,8	51,8	13,4	65,2
14	Rondwegen Voorst en De Hoven	66,0	438,4	113,3	-	-	-	66,0	438,4	113,3	551,7
15	Reconstructie Empe N 345	1,6	10,6	2,7	-	-	-	1,6	10,6	2,7	13,4
16	Herinrichting Voorst	1,6	10,6	2,7	2,3	15,3	3,9	3,9	25,9	6,7	32,6
17	Rivier in de Stad	6,5	43,2	11,2	15,5	103,0	26,6	22,0	146,1	37,8	183,9
18	Masterplan Slot Loevestein	1,4	9,3	2,4	6,0	39,9	10,3	7,4	49,2	12,7	61,9
19	Restauratie Fort Vuren	6,4	42,5	11,0	2,5	16,6	4,3	8,9	59,1	15,3	74,4
20	Restauratie Fort Asperen	3,7	24,6	6,4	2,8	18,6	4,8	6,5	43,2	11,2	54,3
21	Restauratie Fort Pannerden	2,6	17,3	4,5	1,7	11,3	2,9	4,3	28,6	7,4	35,9
22	Afronding restauratie Geofort	2,1	13,9	3,6	0,4	2,7	0,7	2,5	16,6	4,3	20,9
23	Waaiersluizen Asperen	0,6	4,0	1,0	0,7	4,6	1,2	1,3	8,6	2,2	10,9
24	Stoomgemaal Oude Horn	0,1	0,7	0,2	0,9	6,0	1,5	1,0	6,6	1,7	8,4
25	Diefdijklinie/NHW elementen	1,3	8,6	2,2	1,1	7,3	1,9	2,4	15,9	4,1	20,1
26	Herstel GSP Diefdijk	0,2	1,3	0,3	-	-	-	0,2	1,3	0,3	1,7
27	Mansfeldergemaal	0,3	2,0	0,5	0,1	0,7	0,2	0,4	2,7	0,7	3,3
28	Batterijen Poederoijen-Brakel	2,0	13,3	3,4	-	-	-	2,0	13,3	3,4	16,7
29	Restauratie Fort Werk aan het Spoor	2,0	13,3	3,4	-	-	-	2,0	13,3	3,4	16,7
30	Molenkade II	0,2	1,3	0,3	0,5	3,3	0,9	0,7	4,6	1,2	5,9
31	Diverse projecten via DLG	2,0	13,3	3,4	-	-	-	2,0	13,3	3,4	16,7
Totaal		152	1.011	261	176	1.170	302	328	2.181	564	2.745

Bron investeringsimpuls: GGO, provincie Gelderland;

Bron werkgelegenheidseffecten: Bureau Economisch Onderzoek, provincie Gelderland

Technische toelichting Input/Outputberekeningen

Alle investeringen van de 31 doorgerekende GGO-projecten betreffen activiteiten die in eerste instantie leiden tot een besteding in de sector bouwnijverheid (incl. grond-, weg- en waterbouw). De bestedingsimpulsen zijn in het Input/Outputmodel doorgerekend via het blok Intermediaire leveringen, waarbij de initiële bestedingen aan het Gelderse bedrijfsleven zijn toegerekend, d.w.z. er is van uit gegaan dat de hoofdaannemers van de

projecten Gelderse bouwbedrijven zijn. Het is evenwel denkbaar dat een deel van de hoofdaannemers niet in Gelderland gevestigd is. In dat geval worden de Gelderse werkgelegenheidseffecten te hoog ingeschat en de effecten voor Overig Nederland te laag. Globaal gesproken verlopen de verschuivingen bij dit mechanisme recht evenredig: wanneer 10% van de initiële bestedingsimpuls buiten Gelderland terecht komt dan nemen ook de Gelderse effecten met 10% af. De effecten voor Overig Nederland nemen met het overeenkomstige aantal banen toe. In beginsel zou over het 'weglekeffect' een veronderstelling kunnen worden geformuleerd, in de trant van x % van de initiële bestedingsimpuls komt buiten Gelderland terecht. Bij de evaluatie van het Gelders actieplan recessie 2009-2010, is echter gebleken dat 97% van de initiële bestedingsimpuls bij Gelderse bedrijven terecht is gekomen (Leren van investeren in crisistijd, Onderzoek naar effectiviteit van het Gelders actieplan recessie 2009-2010, Rekenkamer Oost-Nederland, 2012). Gezien deze uitkomst – en met referentie aan de titel van het Rekenkamerrapport - hebben wij bij de onderhavige berekeningen de weglekproblematiek buiten beschouwing gelaten. Dat betekent dat de gepresenteerde uitkomsten de maximumeffecten weergeven.

Interpretatie van de onderzoeksuitkomsten

Het begrip banen is gedefinieerd als het aantal fulltime arbeidsplaatsen voor de duur van 1 jaar (of wel arbeidsjaren). Afhankelijk van de bezettingsgraad in de desbetreffende bedrijven gaat het om 'werkelijk nieuwe arbeidsplaatsen' dan wel om de 'continuering van bestaande werkgelegenheid'.

Het gaat bij de in kaart gebrachte effecten niet om de beoogde beleidseffecten van het project, maar om de éénmalige effecten van de bestedingsimpuls, verbonden aan de realisatie van het project. De uitvoering van projecten gaat gepaard met uitgaven die aan de economie een extra bestedingsimpuls geven. Dus nog los van de beoogde beleidseffecten (bijvoorbeeld het bevorderen van fietstoerisme), treedt alleen al op grond van de gedane uitgaven (ic. voor de aanleg van fietspaden) een éénmalig werkgelegenheidseffect op. Het hogere beleidsdoel (de oorspronkelijke bestaansgrond van het project) zal structuurversterkend zijn en een duurzame bijdrage leveren aan de economische ontwikkeling van Gelderland. Dat de daarvoor benodigde investeringen ook nog een eenmalig werkgelegenheidseffect opleveren is mooi meegenomen, maar in laatste instantie niet meer dan een bonus. De effecten van het hogere beleidsdoel zullen doorgaans groter zijn dan het blote investeringseffect. Bij de beoordeling van de effecten is het dus van belang zich goed te realiseren dat het hier berekende werkgelegenheidseffect slechts een deel is van het totale maatschappelijke effect.

Om de betekenis van een project voor de economie vast te stellen is niet alleen de provinciale bijdrage van belang, maar is de totale investeringsimpuls relevant. De investeringsimpuls bestaat uit de som van alle projectkosten, de optelsom van de provinciale bijdrage en die van derden. Hoe daarbij de verhoudingen liggen tussen de bijdragen van de verschillende cofinanciers, maakt voor de effectieve marktvrage niet uit. Van belang is de vraagimpuls zelf en niet hoe de verdeling tussen de financierende partijen is (90% : 10% of andersom). Dit betekent overigens niet dat daarmee ook de totale effecten aan de provinciale inspanningen zijn toe te schrijven. Per project is de invloed sterk uiteenlopend. Soms is de provinciale rol dominant of zelfs beslissend, soms aanvullend en bescheiden. Het is bij de presentatie van de resultaten dus van belang dit onderscheid goed aan te brengen. Dit kan door het werkgelegenheidseffect van de totale impuls nader te verdelen in 'toe te schrijven aan de provinciale bijdrage' en 'toe te schrijven aan de bijdrage van derden'. Daarnaast kan mogelijk nog aanvullende informatie worden gegeven over het aandeel van de projecten/banen waarvan is hard te maken is dat deze zonder provinciale bijdrage niet van de grond zouden zijn gekomen.

De doorrekening van de bestedingsimpulsen naar werkgelegenheidseffect is uitgevoerd met een algemeen gekende methodiek, een zogenaamd Input/Outputmodel. Gezaghebbende instituten als het CBS, het CPB en verscheidene universiteiten maken gebruik van deze methode. De wetenschappelijke plausibiliteit van de Input/Output-methode staat op zich niet ter discussie, toch moeten de uitkomsten als indicatief worden beschouwd. Het model is – zoals alle econometrische modellen - gebaseerd op veronderstellingen, algemene gemiddelden en de wet van de grootte getallen. Hoe plausibel deze uitgangspunten ook moge wezen, het unieke karakter van de individuele projecten maken afwijkingen niet alleen mogelijk maar zelfs waarschijnlijk. De uitkomsten vormen dus niet meer dan een indicatie over de orde van grootte van de effecten.

April 2014

Menno Walsweer
Bureau Economisch Onderzoek